

Мінченко О. В.

слухач магістратури

Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів

Національної поліції

Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Березняк В. С.

завідувач кафедри кримінального права
та кримінології Дніпровського

державного університету внутрішніх
справ, доктор юридичних наук,

старший науковий співробітник

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МИРУ ТА БЕЗПЕКИ: ДОСЯГНЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ

Міжнародний кримінальний суд був заснований з метою забезпечення миру та безпеки шляхом розслідування та притягнення до відповідальності осіб, які вчинили найбільш серйозні злочини, такі як воєнні злочини, злочини проти людяності та геноцид. За свої 20 років існування, МКС досяг значних успіхів у своїй роботі, зокрема, було завершено кілька важливих судових проваджень та засуджено декілька відомих злочинців. Однак, МКС також стикається з численними проблемами, які ускладнюють його роботу та підривають його авторитет [1].

Міжнародний кримінальний суд може здійснювати свої функції в будь-якій державі-учасниці, а також, згідно з угодою, в будь-якій іншій державі, яка не є учасницею Римського статуту. Наприклад, деякі країни, зокрема США, не прийняли Римський статут, що становить правову основу діяльності МКС, та не визнають його юрисдикцію. Це означає, що Суд може розглядати справи про серйозні злочини, такі як геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини та злочин агресії. Стаття 13 Римського статуту визначає обставини, за яких Міжнародний кримінальний суд може починати розгляд справ, в тому числі щодо держав, які не є учасниками Статуту. Проте, Суд не має універсальної юрисдикції щодо міжнародних злочинів, і передача ситуації Радою Безпеки ООН є необхідною для розгляду справ Судом [1].

Після аналізу інформації вище, можна зробити деякі висновки про переваги даної установи. По-перше, міжнародні кримінальний суд засуджує впливових політичних діячів до тривалого ув'язнення. У багатьох випадках ці люди мають значну політичну владу, і якби не міжнародні

кримінальні суди, вони б уникли покарання. У контексті Міжнародного трибуналу щодо колишньої Югославії було притягнуто до відповідальності кілька осіб, які мали відновити керівні ролі після конфлікту. Видалення цих осіб є досягненням МТКЮ, яке захистило багатьох місцевих цивільних осіб від можливого постконфліктного насильства [2].

По-друге, розташування судів поза зоною конфлікту зазнає позитиву та критики. У позитиві стверджується, що це найбезпечніше для жертв і очевидців, оскільки їм не потрібно давати свідчення в зоні конфлікту. По-третє, особи, такі як судді, прокурори та захисники, не можуть бути громадянами території конфлікту. Мотивація полягає в підтримці високого рівня неупередженості під час провадження. Це життєво важливо у випадках, коли, як обговорювалося раніше, особи, які переслідуються, можуть мати значний політичний вплив [2].

Проте, незважаючи на всі переваги діяльності Суду, деякі правники не погоджуються в досконалості системи установи. Міжнародний кримінальний суд зазнає критики з різних сторін, оскільки деякі держави, чії дії можуть бути класифіковані як злочинні, не приєдналися до нього. Крім того, суд звинувачують у необ'єктивності відносно країн Африки, оскільки він в основному зосереджується на винесенні рішень щодо невеликих країн, що розвиваються. Також було критиковано МКС за неефективність у притягненні до відповідальності високопосадових осіб, а також за те, що він не завжди дотримується принципу незалежності та невідчужуваності політичному тиску [2].

США вважають, що суд не має достатньої системи стримувань та противаг для забезпечення справедливості, і тому вони відкликали свій підпис. Крім того, хоча Міжнародний кримінальний суд формально є незалежною установою, він має певне вагоме значення для Ради Безпеки ООН, що може впливати на його об'єктивність. Безперечно, суд є важливим кроком у забезпеченні дієвості міжнародного права і є більш незалежним, ніж національні суди та Міжнародний суд ООН. Однак головною його проблемою є те, що країни, які беруть участь у багатьох збройних конфліктах, не підпадають під його юрисдикцію. Це зводить на нуль його універсальність і викликає звинувачення в необ'єктивності щодо деяких країн, зокрема Африки [3].

Проте, незважаючи на всі можливі недоліки, створення Міжнародного кримінального суду дає надію на справедливу відплату за акти насильства й жорстокості. Міжнародний кримінальний суд є одним із ключових міжнародно-правових інструментів для забезпечення сталого світового порядку. Потрібно боротися з культурою безкарності щодо винуватих у вчиненні особливо серйозних злочинів. Сьогодні, більше ніж будь-коли, відчувається гостра потреба в діяльності суду. У суді повинні бути відповідним чином представлені різні правові системи миру, оскільки глобалізація аж ніяк не означає гомогенізацію. Жодна країна не повинна бути виключена із цього історичного процесу; всі країни повинні мати можливість

висловити суду свої власні погляди у відношенні міжнародного кримінального судочинства [4].

Міжнародний кримінальний суд можна вважати спадкоємцем Нюрнберзького трибуналу, який вже в 1946 році визнав винних у знищенні мільйонів мирних жителів України під час фашистської окупації. Досвід Нюрнберзького процесу свідчить про ефективність міжнародного правосуддя, що було створено завдяки спільним зусиллям світової спільноти. Головний урок Нюрнберзького процесу полягає в тому, що відплата за вчинені злочини проти людства є невідворотною, і це є основою збереження стабільного світового порядку в наш час [4].

Також слід зазначити, що юрисдикція МКС відповідно до норм Римського статуту, який регламентує його діяльність, має низку особливостей, які варто досліджувати з тим, щоб модернізувати діяльність Суду. Чимало держав є підписантами Римського статуту, однак досі не ратифікували через певні об'єктивні причини, які стосуються регламентації його діяльності. Структура і окремі норми Римського статуту тією чи іншою мірою не відповідають національному законодавству держав, тому що більшість має класичну первинну побудову кримінального закону на відміну від Статуту. Також викликати сумніви в об'єктивності та законності рішень щодо призначеного покарання може той факт, що за кожне діяння строк та покарання окремо не визначені. Римський статут, спираючись на ці нормативно-правові акти, також має бути доповнений ознаками і поняттям злочину агресії, тому що він є частиною юрисдикції суду. На думку автора, в межах Римського статуту має бути сформовано єдину дефініцію злочину агресії, його ознаки, особливості призначення покарання та суб'єктів цього діяння. [5]

Таким чином, МКС має значну роль у забезпеченні світового миру та безпеки, проте його роботу супроводжує ряд викликів та проблем, які потребують уваги та вирішення. Досягнення МКС свідчать про те, що цей орган може бути ефективним інструментом у боротьбі зі злочинністю на міжнародному рівні, але для цього необхідно залучати більше країн до співпраці та забезпечувати його незалежність та ефективність.

1. Базов О. В. Питання Міжнародно-правового статусу Міжнародного кримінального Суду. Фахове юридичне видання. 2023. URL: https://www.publichnepravo.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=114:pp-2019-35-06&catid=91&Itemid=483&lang=uk. (дата звернення 10.05.2024 року).

2. Lockamyeir J. (2022) Pros and Cons of International Criminal Law and its Impact as a Transitional Justice Mechanism. URL: <https://www.standrewslawreview.com/post/pros-and-cons-of-international-criminal-law-and-its-impact-as-a-transitional-justice-mechanism>. (дата звернення 10.05.2024 року).

3. Желдак Я. Міжнародний кримінальний Суд як центральний елемент системи міжнародного кримінального правосуддя: проблеми ефективного функціонування. 2019. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-2925/>. (дата звернення 10.05.2024 року).

4. Ківалов С. Вплив міжнародного кримінального правосуддя на світовий

порядок. Актуальні проблеми держави і прав. 2011. с. 7-17. URL: <http://www.apdp.in.ua/v57/02.pdf>. (дата звернення 10.05.2024 року).

5. Василь Березняк. «Щодо особливостей юрисдикції міжнародного кримінального суду: аналіз окремих положень Римського статуту». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, 2022 № 1 https://visnik.dduvs.in.ua/wpcontent/uploads/2022/06/1_ua/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82_%D0%9D%D0%92_1-2022-155-160.pdf (дата звернення 21.05.2024 року).

Мусієнко А. О.

здобувач вищої освіти 3 курсу
Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету
внутрішніх справ

Кіяниця В. М.

старший викладач кафедри
кримінального процесу та стратегічних
розслідувань Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПОРЯДКУ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ

У сучасному Кримінальному процесуальному законодавстві України, регулювання слідчих (розшукових) дій, що включають проведення впізнання осіб та предметів, має важливе значення. Глава 20 Кримінального процесуального кодексу України (далі по тексту КПК України) визначає концепцію, сутність та порядок проведення таких дій, які є необхідними під час досудового розслідування. Однак, окремі аспекти цих процедур, які не мають чіткого законодавчого вирішення, стають об'єктом наукових дискусій та теоретичних розробок.

Статті 228 та 229 КПК України регулюють процедури пред'явлення осіб та предметів для впізнання. Проведення впізнання не входить до категорії обов'язкових слідчих (розшукових) дій, але може бути проведене відповідно до обставин справи та рішення слідчого. Основною метою цих процедур є отримання доказів, які підтверджують тотожність, схожість або відмінність осіб чи предметів, що є об'єктом розслідування.

Згідно ст. 223 КПК України, слідчі (розшукові) дії спрямовані на отримання та перевірку доказів. Їх головною характеристикою є спрямованість на виявлення слідів злочину, що підтверджує їх назву «слідчі». Термін «розшукові» вказує на те, що такі сліди зазвичай